

Nr. 130 - Persillekræmmeren - 2021

Jeg kendte alle i Stensballe

Johannes Kaspersen, der blev født i Stensballe for 84 år siden, har oplevet udviklingen fra lille landsby til eksklusiv forstad mod Horsens.

Der var rotter overalt på gårdene, da jeg var dreng. Hvis vi drenge kunne slå nogle rotter ihjel, kunne vi få to øre for en rottehale hos gårdmand Anders Petersen, som var sognerådsmedlem. Han pløjede dem ned i sin mark, hvorefter vi gravede dem op og solgte dem en gang til – så var der til en ekstra kage hos bager Kloster.

Sådan fortæller Johannes Kaspersen om sin barndom i Stensballe, hvor han har boet, siden han blev født. Han er ikke den ældste i Stensballe – han er kun 84 – og han er heller ikke ene om at have boet i Stensballe hele sit liv. Men han er den sidste, der kan huske og fortælle om stedets udvikling fra den lille landsby til nutidens eksklusive forstad, og det gør han gerne.

Folkebladet har besøgt Johannes Kaspersen i hans lejlighed på Brådhusvej, og vi har spadseret en tur med ham i det gamle Stensballe.

Spægbogade hed oprindelig Spægerborgade, fordi den snor sig næsten som et spægerbor. Selve vejen ser stort set ud, som den gjorde i begyndelsen af århundredet. (Foto: Lene Sørensen)

Født bjergene

Ja, jeg er jo født og opvokset på min fars gård i Stensballe Bjerge, fortæller Johannes Kaspersen og tager et stort indrammet sort-hvid foto ned fra væggen. Det viser en smuk bindingsværksgård med stråtag og hvide gardiner.

Foran, på den brostensbelagte gårdsplads, har syv mennesker taget opstilling. Det er mig, ham den lille fyr mellem de to heste og den store kasket, peger han og ler.

Her er stuehuset fra slægtsgården, som jeg overtog fra min far. Billedet er fra 1913, og fra venstre ses tjenestepigen Anne, mormor, morfar, min mor og far Marie og Kasper Kaspersen, min storebror, som holder hoppen, og mig selv som holder føllet.

Arbejderhusene står endnu

Siden overtog jeg gården, og jeg har drevet den til for tyve år siden. Da billedet blev taget for 70 år siden, var Stensballe et lille landsbysamfund. Der var kun 15 eller 16 mindre gårde på omkring 30-40 tdr. land, nogle mindre forretninger, og Østergaards Frøavl, som blev grundlagt af Rasmus Østergaard i 1884. Og så var der tre arbejderhuse, som hørte til Stensballegaard – de lå på Agervej. Der boede tre familier i hvert af de små huse, og de havde mange børn dengang, så der var ikke megen plads. Arbejderhusene blev lavet om til enfamiliehuse og solgt fra Stensballegaard for mange år siden, men de står der endnu, lige overfor Østergaards Frøavl, fortæller Johannes Kaspersen. Der hvor Husoddevej nu går, var der kun en markvej ned til tre mindre ejendomme på få tdr. land på højre side. Min far blev født i en af dem. På den modsatte side af vejen var det såkaldte hovedige skel omkring Stensballegaards marker.

Nabo til godset

Johannes Kaspersen kan berette meget om de forskellige ejere af godset, der har været i hans tid, for hans marker stødte op til Stensballegaards. Da han var dreng hed ejeren af godset grev Friis fra Frijsenborg. Til godset, som var forpagtet, hørte 10-12 spand heste alene til markbrug, og der var fine køreheste til herskabet.

Grev Friis solgte Stensballegaard i 1927 til Aksel Høyer fra Odder, som allerede året efter solgte den videre til grev Hans Ahlefeldt-Laurvig.

Det er hans sønnesøn Henrik Ahlefeldt-Laurvig, som nu driver gården. Og du kan godt skrive, at det gør han godt, siger Johannes Kaspersen. Aksel Høyer antog i 1928 Theodor Hansen som skovfoged i Stensballe Skov. Skoven var en af de bedst passede og smukkeste skove på Horsenseggen, for Theodor elskede den skov. Han og jeg var naboer i de 50 år, han var skovfoged.

Ingen gik fallit

I 1924 udstykkede grev Friis 12 statsejendomme fra godset, på 12 tdr. land hver. På alle gårdene og statsejendommene var der køer, svin, heste og høns, og dyrkningen af jorden foregik med heste for plov og harve. Det var hårdt at være landmand dengang. Familierne måtte hjælpes ad med driften,

men det gik, så de kunne få afdrag og renter betalt, og der var til føden og klæderne. Under depressionen i 30'erne faldt priserne på landbrugsvarer, men ingen her i Stensballe gik fallit.

Ras Væver og Stine

Mens han tager overtøjet på og åbner døren, fortæller Johannes Kaspersen om vejnavnene i det gamle Stensballe. Spægbogade hed oprindeligt Spægerborgade, fordi den snor sig som et spægerbor fra Bygaden til Agervej. Her boede for mange år siden Ras Væver og hans kone Stine, som fangede ål i Horsens Fjord og i Nørrestrand. De var samtidig værter på Stensballe forsamlingshus, som lå på Fortevej. Vejen hed for resten Vestergade dengang. Ras og Stine var ikke kedede af at tage sig en dram en gang imellem, men brændevinen var heller ikke så dyr, fortæller Johannes Kaspersen.

Forsamlingshuset

I forsamlingshuset var der pigeskole, hvor en lærerinde underviste os de første skoleår. Der var juletræ hvert år for alle skolebørnene, og der var gymnastik for piger og karle, dilettantforestillinger, ungdomsmøder og gilder med dans. Jeg har for resten forsamlingshusets gamle forhandlingsprotokol fra 1888 derhjemme. Den skal museet have, når den tid kommer. Jeg har nemlig selv siddet i bestyrelsen siden vi byggede forsamlingshuset omkring 1934, indtil vi desværre måtte sælge det i 1966. Folk sluttede ikke nok op om det.

Manden fra fattiggården

Fattiggården lå også i Spægerborgade, men den er revet ned for længe siden. En af beboerne blev i 1901 anklaget for at have brændt den gamle bindingsværksgård Amballegård af, som lå lige overfor, har min far fortalt. Fra et vandløb lige ved gården tog landsbyens mænd vand til slukningen med spande og en gammel brandsprøjte, og stuehuset blev reddet. Det står der endnu, enkefru Bang bor i det, og det er efter min mening det fineste gamle stuehus her på egnen. Manden fra fattiggården blev frikendt, selvom alle vidste, at han og genboen ikke kunne lide hinanden.

I retten spurgte anklageren ham, om han og hans kone ikke aftenen før branden havde talt om at brænde den gamle gård af? Efter sigende svarede han:

”Jeg har ingen pligt til her i retten at svare på hvad min kone og mig snakker om om natten”. Selve gården blev genopført med stalde og det hele på gårdens marker ved Værvej.

Stuehuset til Amballegård i Spægbogade 14 står der endnu, men resten af gården brændte i 1901. En mand fra fattiggården, som lå lige overfor i nr. 9, blev anklaget for brandstiftelsen, men han blev frikendt. Fattiggården blev revet ned i 1920, og i dag er der planer om at bygge fem-seks moderne parcelhuse på grunden. (Foto: Povl Klavsen)

Delte seng med karlen

Tværvej hed i gamle dage Møllevej, fordi den førte op til vindmøllen. Mølleren malede korn til bønderne i Stensballe, før elektriciteten kom hertil i 1914. Møllen er for længst revet ned, og den tdr. land jord, der lå omkring den, er nu bebygget med små dejlige huse med haver. Lige overfor møllen er byens ældste bindingsværksgård. Jeg kom meget sammen med tjenestedrengen, både i skolen og efter skoletid. Det var sammen med ham jeg gravede rottehalerne op igen, og han var god

til at fange rotter. Han delte seng med karlen på kammeret mellem kostalden og hestestalden, det var meget almindeligt dengang, og ved siden af sengen stod en tyk hasselkæp. Den brugte de til at slå efter rotterne med, når de løb over dynen i sengen om natten, kan jeg huske.

Savner sognefogden

På gårdene og de mindre landbrug er der ikke mere husdyr, kun en enkelt har grise endnu foruden Stensballegaard, som har en meget stor svinebesætning. På en gård er der rideskole for børn, det var der sognefoged Aksel Ballisager i sin tid boede. Vi er for resten flere, der savner det at have en sognefoged. Jeg kendte Ballisager og hans efterfølger Peter Petersen godt, og det var rolige og besindige mænd, som kunne tale fornuftigt med folk, hvis der var opstået uoverensstemmelser eller uro, eller hvis nogen var kommet bagud i skat.

Venner på kirkegården

Ellers står avlsbygningerne på gårdene og de mindre ejendomme tomme eller er lejet ud, og stuehusene er de fleste steder også lejet ud. Det meste af jorden både øst og vest for Stensballe er blevet et bysamfund med få virksomheder og mange dejlige huse med fine haver. Og der bliver hvert år bygget flere. En gang kendte jeg alle i landsbyen. I dag kender jeg ikke over ti procent, så engang om ugen kører jeg ud til Vær Kirkegård med blomster og mindes familie og venner. Nu kender jeg flere navne der, end jeg gør i Stensballe.

Tekst: Peter Gammelby, Foto: Lene Sørensen og Povl Klavsén
Artiklen blev bragt i Horsens Folkeblad den 13. januar 1988
Gengivet med tilladelse – afskrift – Jens Pii Johannessen
Redaktion Poul Erik Schreiber

ISSN: 2246-4581